UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Roemenië en Moldavië als Oost-Europese frontlijnstaten

Marácz, L.

Publication date
2023
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2023). Roemenië en Moldavië als Oost-Europese frontlijnstaten. *Armex*, *107*(3), 8-9.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

Column

Roemenië en Moldavië als Oost-Europese frontlijnstaten

Prof. Dr. László Marácz

In de noordelijke regio van Oost-Europa hebben Polen en de Baltische landen een ferme positie ingenomen tegen de Russische invasie van Oekraïne en tonen zij standvastigheid als frontlijnstaten in de 'containment' van Rusland. De politieke leiders van deze landen zijn zelfs bereid deel te nemen aan een gewapende strijd tegen Rusland. Hoe zit het eigenlijk met de zuidelijke regio van Oost- Europa, waar Oekraïne grenst aan Moldavië, dat op haar beurt weer aan het EU-lid Roemenië grenst, waarmee Moldavië een gemeenschappelijke identiteit deelt? In deze bijdrage bespreken we de ingewikkelde geopolitieke situatie in zuidelijk Oost-Europa, waar het verloop van het conflict tussen Rusland en Oekraïne invloed zal hebben op de geopolitieke oriëntatie van Roemenië en Moldavië.

Moldavië

Moldavië is het oostelijk gedeelte van de historische landstreek Moldavië, die na afloop van de Eerste Wereldoorlog in zijn geheel terecht kwam bij Groot-Roemenië. Voor de Eerste Wereldoorlog was het gebied omstreden en wisselde het van eigenaar(s), waaronder Tsaristisch Rusland en het Osmaanse Rijk. Na de Tweede Wereldoorlog werd het gebied door de Sovjet-Unie geannexeerd en kreeg het land binnen de Sovjet-Unie de status van deelrepubliek. Het uiteenvallen van de Sovjet-Unie gaf de bevolking van Moldavië de mogelijkheid om een eigen staat op te richten met de hoofdstad Chisinau. Het land telt ruim drie miljoen inwoners en wordt voor het grootste deel bewoond door etnische Roemenen, die onder de Sovjet-Unie een Sovjet-identiteit kregen opgedrongen. Om het Roemeens dat de Moldaviërs spreken, te laten afwijken van de Roemeense taal in Roemenië moesten de inwoners van Moldavië in plaats van het Latijnse alfabet het Cyrillisch schrift gebruiken, zoals dat gangbaar was in de landen die werden ingebed in de Sovjet-Unie.

Het gebied rondom de Zwarte Zee. Afbeelding: Nations Online Projects

Na de onafhankelijkheid van Moldavië was de geopolitieke koers van het land lang onduidelijk. Het schipperde een tijdje tussen Rusland en de Europese Unie (EU). Een complicerende factor was daarbij de kwestie Transnistrië, dat een oostelijke strook is van Moldavië, direct grenzend aan Oekraïne. Het Russische gedeelte van de Moldavische bevolking die ongeveer 200.000 zielen telt en die overwegend in het Transnistrische gedeelte van de republiek woont, wilde de band met Rusland niet opgeven en scheidde zich via een referendum in 2004 af. Zo ontstond de onafhankelijke republiek Transnistrië. In deze zelfverklaarde republiek is het Russisch de staatstaal en de Russische roebel het officiële betaalmiddel. De onafhankelijkheid van Transnistrië werd internationaal nauwelijks erkend, maar wordt bewaakt door een contingent Russische vredestroepen dat 1.500 militairen telt. Afgezien van de onduidelijkheid van het territorium van Moldavië was de EU terughoudend over de toetreding van Moldavië tot de Unie wegens het feit dat het een van de armste landen van Europa is. Moldavië kreeg in 2009 een samenwerkingsakkoord van de EU aangeboden, waarbij het lidmaatschap van de Unie in principe niet in het vooruitzicht werd gesteld.

Russisch oorlogsmonument in Tiraspol, Transnistrië. Het Transnistrische gedeelte van Moldavië scheidde zich via een referendum in 2004 af.
Foto: Flickr, Joaquin Pons Sampedro

Europees kandidaat-lidmaatschap

Alles werd anders met de Russische invasie van Oekraïne in februari 2022: het Europees lidmaatschap van Moldavië werd wél bespreekbaar. De president van Moldavië, Maia Sandu, die een Westerse koers vaart, drong aan op een Europees kandidaat-lidmaatschap voor Moldavië. Op 23 juni 2022 werd Moldavië door de EU samen met Oekraïne en Georgië - het laatste land onder voorwaarden - het kandidaat-lidmaatschap verleent. Een belangrijke kwestie die direct opgelost moest worden, was de synchronisatie van het elektriciteitsnetwerk van Moldavië met dat van Europa, zodat door een eventuele boycot van Russische stroom, die door Transnistrië wordt geleverd aan Moldavië, de rest van Moldavië niet zonder elektriciteit zou komen te zitten. Om de Westerse koers van Moldavië kracht bij te zetten heeft het parlement

van Moldavië recentelijk een wet aangenomen die de Moldavische taal eenduidig als 'Roemeens' bestempeld. Hierdoor wordt de Roemeense identiteit van het land duidelijk gemarkeerd. Ondanks het Europees kandidaat-lidmaatschap van Moldavië is de veiligheid van het land echter niet zonder meer opgelost.

Roemenië als frontlijnstaat

Het leger van Oekraïne heeft troepen samengetrokken aan de grens met Transnistrië dat een extra spanningsveld met Rusland veroorzaakt. Het is onduidelijk wat er gebeurt als het tot een militaire confrontatie gaat komen, die Transnistrië bedreigt. De vraag is of Rusland het militaire contingent in Transnistrië zal gaan versterken om een eventuele Oekraïense dreiging te beantwoorden. In Roemenië zijn om de veiligheid van Moldavië te garanderen Amerikaanse en Franse NAVO-militairen samengetrokken aan de Roemeense grens met Moldavië. Dit betekent dat Roemenië, dat lid is van de Westerse bondgenootschappen, een nog duidelijkere rol krijgt als frontlijnstaat in de *containment* van Rusland. De rol van Roemenië als Zwarte Zeestaat was al belangrijk gezien het feit dat Roemenië de havenstad Constanza als alternatief voor de Oekraïense havenstad Odessa aangeboden heeft. Constanza levert een veilige transportroute voor producten, zoals graan, die door Oekraïne worden geëxporteerd. Odessa ligt onder zware druk van de Russische Zwarte Zeevloot. Het lot van de stad lijkt te worden bezegeld door de uitkomst van het huidige tegenoffensief van de Oekraïners. Mocht het tegenoffensief lukken, dan blijft Odessa in Oekraïense handen; in het andere geval zal de havenstad een doelwit kunnen gaan vormen van verdere Russische agressie.

Territoriale claims

De vraag is of Roemenië wel zo gelukkig is met deze nieuwe rol als frontlijnstaat. De Roemeense president Klaus Iohannis is een warm voorstander van de positie van de NAVO om Roemenië als zuidoostelijke buffer in te zetten tegen een verdere Russische expansie naar het westen. Er spelen echter twee territoriale problemen. Roemenië en Oekraïne hebben hun territoriale conflicten nog niet bijgelegd. Roemenië heeft territoriale claims in de Donaudelta. Of deze territoriale claims weer gaan opleven, hangt af van hoe Oekraïne uit de oorlog met Rusland zal komen. Uiteraard zal ook de positie van de VS de nieuwe geopolitieke ordening in de regio gaan bepalen. Een andere netelige territoriale kwestie is de unificatie van Roemenië en Moldavië. In beide landen is er een relatief grote aanhang voor de vereniging van de twee Roemeense staten. Onafhankelijk van de vraag of het huidige Roemenië, dat er economisch niet zo goed voor staat, het huidige Moldavië wel kan integreren, is er voor Roemenië nog een andere geopolitieke uitdaging. Een dergelijk politiek streven zal Roemenië nog directer in conflict brengen met Rusland dat niet van plan zal zijn om Transnistrië zonder slag of stoot over te dragen aan Moldavië. Dit onder verwijzing naar het recht op zelfbeschikking van nationale en etnische minderheden.

Roemenië heeft de havenstad Constanza als alternatief voor de Oekraïense havenstad Odessa aangeboden. Foto: Wikimedia Commons, US Navy

KVEO

De Koninklijke Vereniging van Eervol ontslagen Officieren van de Nederlandse Krijgsmacht

1. Collectieve en individuele belangenbehartiging

De KVEO is vertegenwoordigd in diverse fora waar de pensioendiscussie op landelijk niveau wordt gevoerd. Leden kunnen rechtstreeks terecht bij een adviseur voor vragen en bij problemen.

2. Individuele hulp

Leden kunnen een beroep doen op een adviseur met specifieke kennis op gebied van ziektekosten en maatschappelijke ondersteuning. Ook kan een lid buiten eigen schuld in ernstige financiële problemen raken, ondanks het vangnet dat in Nederland bestaat. De KVEO heeft de middelen om dan financieel de helpende hand te bieden.

3. Saamhorigheid en collegialiteit

De vereniging heeft rayons. Deze organiseren regelmatig een bijeenkomst waar u oud-collega's kunt ontmoeten. Afhankelijk van het rayon zijn er excursies, activiteiten gericht op de bestrijding van eenzaamheid of culturele bezigheden. De contributie bedraagt € 25,- per jaar.

Lid worden?

KVEO Verenigingsburo
Segbroeklaan 104
2565 DN Den Haag
Tel. 070-3617901
Email: secretaris@kveo.nl
www.kveo.nl